

dr hab. Piotr Jańczak prof. uczelni
Akademia Muzyczna im. F. Nowowiejskiego
w Bydgoszczy.
Dziedzina – sztuki
Dyscyplina – sztuki muzyczne

Bydgoszcz, 2 września 2024r.

Recenzja

Zleceniodawca recenzji :

Rada Dziedziny Sztuki Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego na podstawie uchwały nr 30/2023/2024 z dnia 4 lipca 2024 roku, działając na podstawie art. 190 ust. 2 z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.u. z 2023 poz. 742 ze zm.), w związku z § 11 ust. 6 uchwały 109/2022/2023 Senatu UKW z dnia 27 czerwca 2023 r. W sprawie określenia regulaminu postępowania w sprawie nadania stopnia doktora.

Ocena rozprawy doktorskiej – opisu dzieła artystycznego

mgr. Przemysław Domagalskiego

Układ treści w pełni spełnia kryteria pracy naukowej. Struktura podziału treści jest prawidłowa. Przyjęta koncepcja układu pracy jest poprawna i odpowiada wymogom pracy doktorskiej. Podejmując się oceny w/w pracy doktorskiej należy stwierdzić, że dokument został sporządzony w ogólnym zarysie w czytelnej i zwartej formie. Spis treści został sporządzony prawidłowo. We wstępie autor przedstawił cel pracy, problem główny, oraz hipotezy główne. Celem jest ukazanie i analiza aspektów nowej warstwy stylistycznej, harmoniczej, interpretacyjnej, ale także instrumentacyjnej na przykładzie wybranych pozycji polskiej muzyki ludowej w aranżacjach na orkiestrę dętą.

Tytuł pracy „Problematyka wykonawcza w autorskich aranżacjach orkiestrowych wybranych polskich pieśni ludowych“ sugeruje, iż „autorskie aranżacje“ mogą być dziełem Doktoranta. Wydaje się, że precyzyjniejsze byłoby wyszczególnienie w tytule twórców aranżacji, a więc Ryszarda Piotrowskiego, Szymona Piotrowskiego oraz Szymona Gwóździa. Wówczas uzyskalibyśmy tytuł „Problematyka wykonawcza w aranżacjach orkiestrowych Ryszarda Piotrowskiego, Szymona Piotrowskiego oraz Szymona Gwóździa w wybranych polskich pieśniach ludowych“. Tak skonstruowany temat pozbyłby czytelnika wszelkich wątpliwości. W pracy brakuje także konsekwencji w nazewnictwie aranżacja i opracowanie. W tytule pracy występuje słowo aranżacja. Z kolei w partyturach zamieszczony występuje termin opracowanie. Konstrukcja pierwszego zdania wstępu: „Inspiracja i motyw do stworzenia dzieł oryginalnych opracowań ludowych pieśni kujawskich na orkiestrę dętą jest ściśle związana z moją pracą zawodową oraz zainteresowaniami“ - także może sugerować, że autorem opracowań jest sam doktorant. We wstępie Przemysław Domagalski charakteryzuje przebieg swojej pracy zawodowej od 2007 roku jako dyrektora Gminnego Ośrodka Kultury w Kramsku oraz kapelmistrza Orkiestry Dętej OSP w Kramsku. Ukazuje swoje dokonania w kultywowaniu dorobku kulturowego regionu kujawskiego. Praca składa się z 3 rozdziałów. W I opisano i scharakteryzowano strukturę organizacyjną i osiągnięcia zespołów z terenu województwa wielkopolskiego w latach 2000-2022 wraz z dokładnym opisem działalności Kramskiej Orkiestry Dętej. Szczegółowa charakterystyka dotyczyła okresu działalności doktoranta od 2007 ukazując ważne wydarzenia artystyczne, którymi były m.in. czołowe nagrody na ogólnopolskich i międzynarodowych festiwalach, turniejach i przeglądach orkiestr dętych. Rozdział wzbogacają wspomnienia i refleksje muzyków orkiestry podkreślając szczególne przywiązanie i oddanie zespołowi. Wystąpiły tutaj drobne błędy edytorskie i literówki. Rozdział II Aspekty realizacji dzieła muzycznego. Treść została skompilowana w oparciu o doświadczenia własne Doktoranta w pracy z orkiestrą kramską, ale także w oparciu o literaturę. Scharakteryzowano strukturę organizacyjną zespołu, próby sekcyjne, próby całościowe, instrumentarium, wyszczególniono muzyków instruktorów współpracujących z orkiestrą oraz skład orkiestry liczący 52 osoby. Podkreślono powstanie zespołów mażorettek Lazuria (grupa młodsza) oraz Lazuria (grupa starsza) celem podkreślenia walorów widowiskowych. Dokonano także wykaz repertuaru oraz opisano sposób jego doboru w związku ze zróżnicowanym zaawansowaniem w grze na instrumentach. Wydaje się, że podrozdziały 2.3. „Aranżacja wybranych pieśni ludowych w kontekście konstrukcji dzieła

artystycznego“ oraz 2.5. “Współczesny pogląd na adaptację pieśni i muzyki ludowej na różne formy wokalne, wokalnie-instrumentalne oraz stylistykę muzyczną“ mogły być częścią rozdziału III Analiza dzieła artystycznego. Stanowiłyby swoiste preludium do jego rozważań. Rozdział III merytoryczny został opracowany bardzo rzetelnie. Dwanaście polskich pieśni ludowych w aranżacjach; Ryszarda Piotrowskiego, Szymona Piotrowskiego oraz Szymona Gwoździa: *Skowronek śpiewa, Melodie ludowe, Lipka, Kujawiak, Kukuleczka, Mazur z kantyleną, Czerwone jabłuszko, Oberek, Cyt, cyt, Oj zagraj mi muzyko, Nie chodź koło róży, Wyszląbym za dziada* zostało poddanych analizie pod wieloma aspektami - wnoszącymi stylistyczne novum głównie jazzowe nadające utworom inny wzbogacony „obraz“. Autor niezwykle precyzyjnie charakteryzuje zapis partytur. Dokonuje dokładnej analizy formy pod wieloma aspektami takimi jak: styl, harmonia, artykulacja, instrumentacja, tempo, agogika, dynamika. W związku ze zmianą charakteru nadającą inny styl - adaptuje terminologię z zakresu muzyki jazzowej jak: jazz feel, jazz waltz groove, bridge, akordy suspendowe, background, samba feeling, clean guitar, latino. Doskonale opisuje plany dialogujących, czy też kontrapunktujących instrumentów. Wskazuje zmianę tempa, metrum, zmianę instrumentów prowadzących, kontrasty dynamiczne, rytmiczne, a także budowanie napięć. W charakterystyce utworów nie obce są doktorantowi także rodzaje skal. Tak jest w przypadku pięciostopniowej bezpółtonowej skali, o którą oparty był jeden z utworów - *Lipka*. Autor nie tylko sprawnie analizuje płaszczyznę instrumentalną. Świetnie porusza się także w charakterystyce głosów wokalnych korespondujących z warstwą instrumentalną. Opisuje jak ważną rolę dla aranżerów miały w danych odcinkach utworów barwy poszczególnych instrumentów. Należą do nich m.in: gitara akustyczna, fortepian, trio akordeonowe, czy syntezator. Tak jest w przypadku utworu (*Kujawiak*). Autor sprawnie charakteryzuje aranżacje zarówno pod kątem realizacji motywów głównych, jak i akompaniujących. Budowa formalna utworów wraz z uwypukleniem linii melodycznej, harmonii, budowaniem napięć, zmianami tonacji, dynamiki została przeprowadzona wzorcowo. Istotne są także refleksje autora, którymi opatrzone są analizy, gdzie pisze m.in: “Ważne było zachowanie autentycznego brzmienia i charakteru pieśni, przy jednoczesnym umożliwieniu nowatorskich interpretacji“. Wskazuje na partie wymagające - improwizowane charakteryzujące się licznymi synkopami, czy przesunięciami akcentów. Niezwykle cenne w powyższej analizie są także spostrzeżenia Doktoranta dotyczące trudności wykonawczych w realizacji np. wielowarstwowych struktur rytmicznych. Doktorant wskazuje na wypracowanie wysokich umiejętności technicznych, przy zachowaniu pełnej koncentracji zarówno zespołu jak i kapelmistrza.

W przebiegu opisu dzieła artystycznego, niestety nie odnajdujemy informacji na temat twórców aranżacji, a więc osób dzięki którym powyższa analiza była możliwa. Uważam,

że brak biogramów artystycznych znakomitych aranżacji Ryszarda Piotrowskiego, Szymona Piotrowskiego oraz Szymona Gwóździa niestety znacznie zubaża opis dzieła artystycznego. Ponadto realizacje w/w twórców to wysokiej klasy materiał dźwiękowy doskonale skonstruowany, zinstrumentalizowany i brzmiący. Każda z aranżacji to precyzyjnie zaplanowany obraz, który proponuje słuchaczowi pełen komfort kontemplacji. Na uwagę zasługuje także fakt wykorzystania przez aranżerów w pełni autorskich pomysłów kompozytorskich zawartych we wstępach, łącznikach i zakończeniach utworów, które dodatkowo wzbogaciły obraz prezentowanych utworów.

Dokonując podsumowania opisu dzieła artystycznego należy zwrócić uwagę, że dokument w ogólnej formie jest czytelny i zwarty. Cel rozprawy doktorskiej został osiągnięty.

Formalna strona pracy została opracowana prawidłowo. Konsekwentnie stosowane są metody notek bibliograficznych, spisu literatury i treści. Przypisy zostały zastosowane prawidłowo. Styl języka autora jest poprawny i czytelny. W pracy występują nieliczne błędy interpunkcyjne i stylistyczne.

Niniejsza praca doktorska może służyć jako materiał pomocniczy w dysertacjach o podobnym profilu w publikacjach naukowych, materiałach pomocniczych.

Ocena dzieła artystycznego

Podjmując się oceny dzieła artystycznego uważam, iż materiał CD mógł zostać wsparty rejestracją video. Byłby niezwykle pomocny w ocenie sylwetki artystycznej doktoranta. Dzięki takiej rejestracji recenzent uzyskałby wiele cennych informacji na temat warsztatu dyrygenckiego Doktoranta, ekspresji wykonania, budowania planów energetycznych, wrażliwości, stosunku gestu do wyrazu artystycznego i wiele innych. Przedstawiony materiał bezsprzecznie stanowi rzetelny materiał, jednak nie daje recenzentowi pełnego obrazu relacji kapelmistrz – orkiestra. Ponadto w dokumentacji doktoranckiej nie odnajdujemy miejsca i czasu rejestracji dzieła artystycznego.

Płytę otwiera utwór w aranżacji Szymona Gwóździa *Skowronek śpiewa*. Proste dźwięki melodii ludowej poprowadzone początkowo w klarnetach wzbogacane stopniowo o gitarę basową, akordeon, instrumenty perkusyjne wraz ze śpiewaną białym głosem frazą altów przenoszą słuchacza do polskiej wsi naszych przodków. Wprowadzane przez Doktoranta kolejne grupy instrumentów dętych – zagęszczające harmonię wraz z narastającą dynamiką świadczą o sprawności technicznej jak i wycuciu energii frazy. Kluczowe dla kompozycji jest

podejście crescendo, w którym następuje zmiana stylu na jazz waltz w bridge'u przechodząca na jazz waltz groove. Ten innowacyjny odcinek wymagał od kapelmistrza dużej precyzji w prowadzeniu wszystkich sekcji, realizacji akcentów, rytmów synkopowanych, kontrastów dynamicznych, utrzymania tempa. Na uwagę zasługuje bardzo dobra realizacja improwizacji puzonu i saksofonu sopranowego. Proporcja poszczególnych grup instrumentów jest prawidłowa. Wydaje się, że grupa altów realizująca partię wokalną mogłaby być bardziej czytelna.

Melodie ludowe – w aranżacji Ryszarda Piotrowskiego zostały przedstawione w lekkiej formie. *Kukuleczka kuka* - oddaje pełną grację kujawiaka. Utwór zaprezentowano w formie instrumentalnej, umiarkowanym tempie. Wyraźnie zostały zaznaczone typowe dla tej frazy tańca crescendo i decrescenda. Doktorant płynnie przeprowadza zespół przez łącznik, który wzbogacony został o modulację - wprowadzając drugą z melodii ludowych pt. *Szła dziewczeczka*. Zarówno w pierwszym jak i drugim utworze ważną partię realizował akordeon, który delikatnie zabarwiał tło akompaniamentu. Charakterem przypominał motywy akordeonowe zawarte w ludowych utworach z terenu Bawarii. W części E flety nie uniknęły delikatnych uchybień intonacyjnych. Ostatnie 4 takty części E zostały przeprowadzone przez doktoranta bardzo dobrze – zaznaczając ćwierćnuty z kropką, które wyraźnie „zaburzały” dotychczasowy przebieg rytmiczny. *Melodie ludowe* w aranżacji Ryszarda Piotrowskiego wymagały zaangażowania bogatego instrumentarium, nad którego synchronizacją doktorant w pełni panował oddając charakter utworów z lekkim zabarwieniem jazzowym.

Lipka – w aranżacji Szymona Gwóździa rozpoczyna się 4 taktowym balladowym wstępem fortepianu. Na uwagę zasługują partie solowe altów. W części A niestety w partyturze nie został zamieszczony kontrapunkt altu 2, pomimo, że jest on słyszalny w nagraniu. Niezwykle bogato brzmiący utwór wymagał od prowadzącego nie tylko odpowiedniego rozmieszczenia planu energetycznego, lecz także precyzji w realizacji odbitek. Było to konieczne w odcinkach, w których należało wprowadzać głosy np. po pauzach ósemkowych – dotyczyło to między innymi wejść kontrapunktowych fletów, klarnetów, czy waltorni. Prowadzący sprawnie budował napięcie na dłuższym odcinku, którego punkt kulminacyjny uzyskał w części D. W partyturze niestety dwukrotnie wystąpiła część E. Pominięta została część D. Doktorant na przestrzeni całości utworu wykazał się bardzo dobrym wyczuciem formy, przekazując zawarte w niej plany emocjonalne.

Kujawiak – zabrzmiał niezwykle monumentalnie. Bardzo dobrze zostały zrealizowane crescendo i decrescenda dla całej orkiestry. Wolne tempo wstępu wymagało podzielności uwagi z jednoczesnym prowadzeniem frazy i zwolnieniem przed częścią B. Doktorant uzyskał spójne brzmienie całości. W części H kontrastowej zostały uzyskane wyraźne akcenty na

pierwszą i drugą miarę. Uzyskano także swoistą lekkość tego odcinka. Plan dynamiczny utworu został dobrze przemyślany i zastosowany podkreślając ekspresję frazy. Charakter kujawiaka został w pełni zachowany.

Kontrastującym utworem w przebiegu dzieła artystycznego jest *Kukuleczka* w aranżacji Szymona Gwóździa. Pieśń ludowa jest utrzymana w metrum 2/4 oraz szybkim tempie ćwierćnuta 120. Na uwagę zasługuje uzyskanie przez Doktoranta bardzo lekkiego, żywiołowego charakteru. Proporcje, które udało się wypracować między instrumentarium, a głosami wokalnymi wpływają na wyrazistość śpiewanego tekstu. Całość została poprowadzona w dobrym tempie z zachowaniem planów dynamicznych. Od taktu 51 Doktorant wprowadza zespół do zmiany metrycznej oraz zmiany stylu na dixilendowy (jazzy feel), co wymagało dodatkowej precyzji - szczególnie w grupach korespondujących, kontrapunktujących od taktu 67 saksofonów tenorowych, puzonów, tenorhornów z trąbkami. Dzięki poprawnej synchronizacji wielu elementów dzieła uzyskano obraz utworu radosnego o dużym ładunku emocjonalnym.

Mazur z Kantyleną Juliana Kwiatkowskiego w aranżacji Ryszarda Piotrowskiego został poprowadzony z wielką dbałością zarówno o dziarski charakter, dynamikę jak i w części kontrastującej swoistą kantylenowość. Na uwagę zasługuje konsekwencja w prowadzeniu frazy, charakterystyczne akcenty i kontrasty dynamiczne. Bardzo dobrze korelują ze sobą instrumenty drewniane, trąbki z kontrapunktującym trio akordeonowym. Charakterystyczne fermaty są wytrzymywane z zachowaniem naturalnej czasoprzestrzeni utworu. Kapelmistrz w pełni kontroluje i prowadzi tempo utworu – kształtując artystyczny przebieg dzieła. Charakter mazura w interpretacji Doktoranta został w pełni zachowany.

Zgołą inną ekspresję musiał przekazać kapelmistrz zespołowi w utworze *Czerwone jabłuszko* w aranżacji Ryszarda Piotrowskiego. Utrzymany w slow jazz waltz utwór został zaprezentowany w kantylenowym charakterze. Urzekający spokojem, melancholijny dzięki zachowaniu proporcji instrumentarium i głosów solowych doskonale przekazuje treść. Oryginalna, miękka barwa głosów solowych altu i tenora bardzo dobrze delikatnie prowadzi frazę. Niestety w 3 takcie części B na sylabie „cie“ słowa „uciekaj“ tenor realizuje nieczysto dźwięk b. Oczywiście można rozpatrywać ten zabieg pod kątem „jazzowego podjazdu“, jednak niepewność tej fonacji dążąca do ćwierć tonu jest dość znaczna. Na uwagę zasługuje oryginalna partia gitary z elementami improwizacji, która dodaje kolorytu utworowi. Innowacyjne, nieschematyczne kontrapunkty głosu solowego męskiego dodają swoistej świeżości znanemu i lubianemu powszechnie utworowi. Prowadzący musiał zachować szczególną czujność w części Q, gdzie pierwszy raz wprowadzone zostały grupy trąbek

i puzonów z charakterystycznym synkopowanym rytmem. Całość poprowadzona została ze zrozumiałym planem energetycznym.

Oberek w opracowaniu Ryszarda Piotrowskiego wymaga od prowadzącego utrzymania szybkiego tempa - ćwierćnuta 180 w tempie trójmiarowym. Zostało ono zachowane, a charakterystyczne akcenty oberka na drugą i trzecią miarę wyraźnie uwypuklone. Na uwagę zasługuje dokładność wykonania całego aparatu wykonawczego. Oryginalny koloryt utworowi nadają: gitara akustyczna, fortepian oraz syntezator string's. Swoisty dziarski charakter tańca realizowany jest z pełną konsekwencją. Kapelmistrz sprawnie egzekwuje od orkiestry 2 taktowe kontrasty dynamiczne również właściwe dla tego tańca. Takt przed częścią J uzyskuje płynne ritenuto, a następnie wprowadza zespół ponownie do tempo primo. W utworze zachowany został prawidłowy balans w proporcjach instrumentów.

Kolejny z utworów pt. *Cyt, cyt* to aranżacja wokalnoinstrumentalna Szymona Gwóździa. Utwór został zrealizowany poprawnie. Prosta faktura wymagała jednak od Doktoranta kontroli tempa, precyzyjnego wprowadzania trąbek po pauzie ósemkowej, jak też wyraźnej zmiany metrum i charakteru w części 4. Niestety słabo w pewnych odcinkach był słyszalny 1 sopran, tworzył jedynie tło. Wydaje się, że mógł zostać bardziej uwypuklony tworząc równorzędną partię z sopranem 2. Bardzo dobrze wybrzmiała końcówka utworu z charakterystyczną mocną czwartą miarą zawartą w ósemkach oraz mocną miarą raz zawartą w następnym takcie. Tutti orkiestry zabrzmiało spójnie we wszystkich pionach.

Oj zagraj mi muzyko, przedstawia materiał dźwiękowy pieśni ludowej ze Śląska zaaranżowanej w stylu latynoamerykańskim przez Szymona Piotrowskiego. Utrzymany w rytmie samby utwór wymagał od mgra Przemysława Domagalskiego dużej podzielności uwagi. Liczne kontrapunkty poszczególnych grup instrumentów, częste wprowadzenie w szybkim tempie po pauzach ósemkowych świadczą o sprawności technicznej dyrygenta. Utwór utrzymany został w bardzo dobrych proporcjach. Świetnie został oddany charakter tanecznej samby. Zespół zabrzmiał niezwykle sprawnie technicznie. Na uwagę zasługują elementy dynamiczno-rytmiczne, które zostały przeprowadzone perfekcyjnie. W przebiegu całego utworu słyszymy wielką radość muzykowania zespołu, której podstawą była fraza śląskiej pieśni ludowej realizowana z zachowaniem tradycyjnych technik wokalnych.

Nie chodź koło róży, utwór prawdopodobnie pochodzący ze Śląska w aranżacji Szymona Gwóździa w pierwszych 16 taktach nawiązuje do oryginału. Prowadzący mając do dyspozycji skromniejsze instrumentarium w postaci klarnetu I, klarnetu II, akompaniamentu waltorni, puzonów, barytonów, eufonium i tub w dobrym tempie i charakterze przedstawia główną frazę utworu. Niestety w przypadku tego dzieła wystąpiła niespójność w określeniu tonacji. Zarówno w zapisie nutowym jak i dziele artystycznym występuje tonacja

g – moll, a nie jak to zostało zapisane w analizie Es-dur. Doktorant w realizacji utworu musiał wykazać zarówno muzykalnością jak i umiejętnością utrzymania odpowiedniej ekspresji latino. Na szczególną uwagę zasługują tutaj pulsacyjne rytmy synkopowane, które od taktu 16 zainicjowała gitara basowa, następnie realizowane były m.in. w charakterystycznych motywach fortepianu w technice grania w 4 oktawach. Doktorant proporcjonalnie wyeksponował partię zespołu wokalnego, dzięki czemu słuchacz nie ma problemu ze zrozumieniem tekstu.

Wyszłabym za dziada – w aranżacji Szymona Piotrowskiego na zespół wokalny, orkiestrę dętą, trio akordeonowe, gitarę klasyczną, fortepian oraz syntezator string's – to utwór utrzymany w stylistyce modern folk. Łączący w sobie polimetrię, kontrastujące plany rytmiczne poszczególnych grup instrumentów, rytmy synkopowane wymagał od dyrygenta dużego skupienia jak i podzielności uwagi. Prowadzący musiał zmierzyć się z dużą ilością wejść instrumentów po odbitkach. Uzyskany efekt dowodzi precyzji techniki dyrygenckiej. Dodatkowo szybkie tempo utworu nie ułatwiało realizacji dzieła. Całość została doskonale zsynchronizowana z zachowaniem dobrych proporcji głosów, co pomimo ilości zaangażowanych instrumentów nie miało to wpływu na selektywność utworu. Na uwagę zasługuje profesjonalizm wykonawców zarówno pod względem technicznym jak i muzycznym.

Konkluzja

Podsumowując, stwierdzam, że zarówno opis dzieła artystycznego jak i dzieło artystyczne mgr. Przemysława Domagalskiego wnoszą znaczny wkład w rozwój dyscypliny sztuki muzyczne. Na uwagę zasługuje aktywność artystyczna i organizacyjna Doktoranta zarówno jako kapelmistrza Orkiestry Dętej w Kramsku jak i dyrektora Gminnego Ośrodka Kultury w tym mieście. Popularyzacja i aktywizacja kultury muzycznej wśród dzieci i młodzieży Kramska i okolic zasługuje na najwyższe uznanie. Pomimo skromnych jeszcze osiągnięć konkursowych stałe podwyższanie poziomu artystycznego orkiestry pozwala z pełnym optymizmem patrzeć w jej w przyszłość. Przedstawiony opis dzieła artystycznego jak i dzieło artystyczne przedstawiają nowatorskie rozwiązania łączące muzykę ludową z elementami współczesnych warstw stylistycznych i interpretacyjnych. Bez wątplenia ukazują Doktoranta, który podejmuje nowe oryginalne wyzwania. Magister Przemysław Domagalski jest niewątpliwie utalentowanym, pełnym pasji charyzmy i zdolności organizacyjnych kapelmistrzem.

Niniejszym stwierdzam, że przedstawiony opis dzieła artystycznego oraz dzieło artystyczne w postaci nagrania CD spełniają wymagania określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz.U. 2022 poz. 574 ze zm.)

Rozprawę doktorską oraz dzieło artystyczne mgr. Przemysława Domagalskiego oceniam pozytywnie.

dr hab. Piotr Jańczak prof. uczelni